

Minnesanteckningar

Stormöte om Ljugarns framtid i Sjöviksgården 24 augusti 2022

Ljusa udden hade inbjudit politiker och tjänstemän från Region Gotland för att tillsammans med de boende i Ardre, Alskog och Ljugarn diskutera frågor av betydelse för bygdens framtid under rubriken ” Levande landsbygd 365 dagar om året. Vad krävs för att Ardre, Alskog och Ljugarn ska vara en levande plats året om?”

Mötet samlade ca 120 deltagare med representanter för Centerpartiet, Miljöpartiet, Moderaterna, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Robert von Krusenstierna hälsade deltagarna välkomna och inledde med att fråga hur många av deltagarna som var skrivna på Gotland. En klar majoritet av deltagarna räckte upp handen, vilket visade att målet att i första hand nå de fastboende lyckats väl.

Han inledde med att beskriva bakgrunden till mötet. Idén kläcktes när man förstod att Förälldrakooperativet Bikupan riskerade att läggas ner. Detta skulle bli ytterligare ett steg i nedläggningstrenden från fisket, lotsstationen, tullen, FRA, snickerifabriken, badpensionatet, egna storkommunen, skolor och nu senast Klippstugan. Syftet med stormötet var att finna sätt att bryta trenden med avfolkning och utarmning av socknarna på östra Gotland.

Han presenterade programmet som skulle inledas med fyra korta anföranden med fokus på hur det är att bo och leva som barnfamilj på Ljugarn och på Fårö, och hur det är att driva förskola på dessa platser. Därefter skulle en fri diskussion hållas rörande problem och möjligheter kring boende, barnomsorg och kommunikationer. Efter en presentation av projektet ”mobilitetspusslet” återstod en avslutande summeringen av möjligheter för hur boende, föreningar och företagare kan samarbeta med politiker och tjänstemän för att bryta trenden, för en levande landsbygd

Nanna Bergqvist, sekreterare i Ljusa udden, inledde sitt anförande med en beskrivning av hur Ljugarns samhälle förändrats under hennes levnad. Hur läkare, tandläkare, bankomat mm försvunnit.

När hon och hennes sambo ville flytta tillbaka till Gotland letade de efter boende inom en omkrets av 5 mil från Visby pga. arbetet. Det var alltid många barnfamiljer på visningarna, men budgivningarna slutade alltid med att någon från fastlandet bjöd högst. Lösningen för dem blev så småningom att flytta till Ljugarn genom att dela ett stort hus med hennes föräldrar. En lösning som inte så många har tillgång till. Hon avslutade med att ställa frågan:

”Om det inte bor några unga i bygden, vem ska då se till och hjälpa alla de som blir äldre?”

David Ruthström, styrelseledamot i Fårö Framtid och utsedd till Årets eldsjäl 2022, berättade också om hur han ville vända hem till Fårö, men inte hittade någonstans att bo. Han fick erbjudande att bo i ett Attefallshus som stod tomt i nio månader om året, men då var det ju inte möjligt för honom att vara där och arbeta under sommarmånaderna. Han fick så småningom, genom kontakter en hyreslägenhet i Eke. Han tog erbjudandet men kände sig lite ”taskig” eftersom det kändes som han kanske trängt sig före andra i samma situation. Han berättade att alla lediga lägenheter numera annonseras ut på webbplatsen faro.se.

Han avslutade med att citera Yngve Ohlsson, hembygdsföreningens ordförande, om att leva och bo på Fårö - ”flera skulle kunna om bara de hade möjlighet och bygglov.”

Tim Gustavsson, berättade om föräldrakooperativet Bikupan som startades 1995. Det specifika målet är att barnen ska vara delaktiga i allt som görs, för att förbereda dem, för ett liv med arbete av olika slag. Precis som i familjer och samhället i övrigt är åldrarna blandade och mat serveras som hemma. De senaste årens minskade barnantal förenat med ökade kostnader för mat, el, sjukskrivningar bland personalen samt ökade administrativa krav (rektor mm) har lett till en ackumulerad förlust på 600 000 kronor. Han hoppades nu att man ska kunna finna en lösning så att det finns en förskola i Ljugarn även efter 2023.

Inför frågestunden presenterade de deltagande politikerna sig och sina respektive ansvarsområden;

Eva Nypelius, c, Regionråd, Kommunstyrelsens ordförande
Eva Ahlin, c, Regionråd, Miljö- och byggnämnden
Stefan Nypelius, c, Regionråd, Barn- och utbildningsnämnden
Per Edman, v, Tekniska nämnden
Filip Reinhag, s, Barn- och utbildningsnämnden
Oskar Lindster, s, Barn- och utbildningsnämnden
Tommy Gardell, s, Tekniska nämnden
Robert Hall, mp, Miljö- och byggnämnden
Lina Runander, m, Tekniska nämnden

Redogörelsen för den efterföljande diskussionen har så långt möjligt grupperats efter olika teman:

Bikupan - barnomsorg

Stefan Nypelius sa att han har talat med Bikupans representanter flera gånger och att han är väl medveten om problemen. Han menade att man gör så mycket man kan för att stödja fristående verksamheter, som är oerhört viktiga för att tillgodose en god barnomsorg, men kommunen är tvungen att ge samma förutsättningar åt alla. Alla verksamheter måste få samma belopp per elev, någon särbehandling är inte tillåten.

Robert von Krusenstierna sköt in att det är ca 500 boende i socknarna som betalar skatt samt betydligt fler fastighetsägare som betalar fastighetsavgift till kommunen. Något borde vi väl kunna förvänta oss att få tillbaka.

Fredrik Hjortholt frågade om regionen var öppen för att ta över Bikupan eller öppna en egen förskola i Ljugarn?

Stefan Nypelius svarade att man i så fall i första hand måste tillgodose behovet genom kommunens redan existerande förskolor. Han påpekade att man dock är väl medveten att även ett kortare resande till och från förskolan kan betyda avsevärda kostnader för den enskilde på längre sikt. Exempelvis bara en halv mil per dag blir flera hundra mil på ett år.

Robert von Krusenstierna anförde att vi mycket väl förstår kommunen inte får särbehandla en förskola, men underströk att kommunen likväl är skyldig att anordna och tillhandahålla en god barnomsorg.

Oskar Lindster anförde att det är svårare för kommunen att hjälpa verksamheter där man inte har full kontroll och menade att landsbygdsstöd skulle kunna vara en möjlighet

Eva Nypelius betonade att vi behöver finna former för att stödja fristående verksamhet och höll med om att landsbygdsstöd skulle kunna vara en framkomlig väg. Hun underströk vidare att det är ett stort problem att man centralt ställer allt högre administrativa krav på fristående verksamheter i form av krav på rektor etc.

Bostadsbyggande – äldreboende

Tord Lingvall undrade om kommunen har mark som kan användas t.ex. för ett äldreboende

Anna Törnfeldt ställde frågan hur det ska varav möjligt att driva jordbruk och odla djurfoder när man planerar bygga på jordbruksmark, för att den av någon anledning blivit klassad som industrimark

Fredrik Hjortbolt berättade att han köpte en tomt för några år sedan och att det tog 10 månader för honom att få bygglov.

Lars Olsson meddelade att Ljugarns kommun en gång köpte ett ca 22 ha skogskifte vid Vitvär, Ardre Alsarve 1:41. VA finns framdraget och marken skulle kunna användas för bostadsbyggande, ”såvida kommunen inte tycker det är mer lockande att sälja till fritidsbebyggelse”.

Lars Olsson berättade om hur hans föräldrar kunde flytta till en hyreslägenhet i Ljugarn hos Gotlandshem när han en gång tog över familjens gård. Samma möjlighet finns knappast idag.

Eva Ahlin svarade att byggande av hyresrätter definitivt kan vara en lösning. För centerpartiet är det klart att man ska kunna leva och bo i Ljugarn, Alskog och Ardre och ha tillgång till god service, men för att uppnå det måste vi alla hjälpas åt.

Hon förklarade att kommunen skjutit till extra resurser för att få kontroll över den besvärliga situation med de extremt långa handläggningstiderna för bygglov, som hon menade till en del beror på Covid-pandemin. Innan pandemin hade man arbetat bort ärendebalansen och det fanns in stort sett ingen kö till bygglov. Eva Ahlin påpekade att det inte går att i en detaljplan styra till hyresrätter eller boende året runt (permanentboende). I en detaljplan benämns område för bostäder med B, då får det vara fritidshus, bostadsrätter, hyreshus m.fl. boenden. Dock inte hotell. Vidare går det inte att prioritera en viss sorts boende när det gäller hanteringen av bygglovsansökningar.

Man är också medveten om problemet med bebyggelse av jordbruksmark, som klassats som industrimark.

Robert Hall beklagade också han det oerhört höga trycket på bygglov där 2/3 av ansökningarna avser fritidshus. Han förklarade att mp vill se krav på boplikt för att komma tillrätta med situationen.

Filip Reinhag invände att boplikt kan låta lovvärt, men kan i själva bli mycket problematiskt, exempelvis kan bostadsmarknaden påverkas så mycket att priserna stört dyker

Eva Ahlin menade att en viktig lösning för att göra det lättare för flera att bo är att det finns möjlighet att hyra. Hon föreslog att man borde försöka gå ihop i bygden för att hitta mark som kan bebyggas med hyresrätter

Även Eva Nypelius betonade vikten av att inventera mark för bostadsändamål

Service

Lars Olsson frågade om tillgången till service, t.ex. hälso- och sjukvård, i Ljugarn jämfört med Katthammarsvik. Det går många bussar dagligen till Katthammarsvik, varför bara en till Ljugarn? Skulle man inte kunna ha serviceort både i Katthammarsvik och Ljugarn?

Eva Nypelius anförde att tätort bara är ett statistiskt begrepp, vi talar man om serviceorter inom ramen för kommunens servicestrategi.

För en förbättrad service krävs i slutändan att ni blir fler i socknarna och att vi blir fler på Gotland. Men det viktigaste är att samarbeta! Vi får inte ställa socknarna mot varandra. Ett steg kan vara att samverka med andra utvecklingsbolag.

Jan-Peter Tingström betonade att det behövs annan service än den kommunala och berättade om hur han startade Ljugarns handel och all den service som erbjuds, inte minst post till de 450 postboxarna, varav bara 100 är för åretruntboende. Han menade att det inte är någon självklarhet att Ljugarns Handel finns kvar när han en gång inte längre orkar driva verksamheten.

Kommunikationer

Problemet med bristande kollektivtrafik diskuterades.

Madelaine Bylund menade att hon ofta är ensam på bussen och frågade hur man ska kunna ha tätare turer när ingen åker? Hon menade att det beror på oss själva också - Ta inte bilen!

Nanna Bergqvist menade att det helt enkelt inte går att kombinera bussresande enligt tidtabell med ett vanligt jobb

Richard Hasselblad berättade att en kock som skulle jobba hos honom en fredag fick ta bussen ut till Ljugarn redan på torsdagen

Lina Runander förklarade att man just nu tittar på stomlinjernas sträckning och turtäthet kompletterad med anropsstyrd trafik för att mata till stomlinjerna.

Hon nämnde att konsultrapporten som nyligen lämnades bl.a. presenterade den intressanta idén med en linje efter östra kusten mellan Hemse och Slite med flera anslutningar till stomlinjer efter vägen.

Emelie Waktel och Anna Bäckstade presenterade Mobilitetspusslet, ett projekt med syfte att synliggöra och nå ut med nya mobilitetslösningar i syfte att skapa ett hållbarare och tillgängligare Gotland för alla, året runt. Under hösten skulle flera socknar få vara med i pilotstudier för att hitta lokala mobilitetslösningar.
<https://energicentrum.gotland.se/project/mobilitetspusslet/>

Summering, några idéer för vidare uppföljning

Undersök möjlighet för landsbygdsstöd till Bikupan

Undersök tänkbar användning av kommunal mark bl.a. i Vitvär.

Inventera annan mark lämplig för bostadsbyggande

Vad gäller markanvändning t.ex. jordbruksmark vs industrimark, försök påverka översiktsplanen som uppdateras fortlöpande

Verka för Ljugarn som serviceort

Sprid budskapet att vi alla brinner för Ardre, Alskog och Ljugarn

Inled samarbete med Regionen och andra utvecklingsbolag för att finna lämpliga samarbetsformer kring olika former av service

Gör analys av hur ortens befolkningspyramid ser ut

Tydliggör behov av och möjligheter för äldreboende i den fina miljön